

av domkapitlets uppgifter sedan medeltiden hade varit att förvalta domkyrkan, något som fortsatte efter reformationen och övergången från Danmark till Sverige. Ansvarsfördelningen hade blivit oklar när det gamla domkapitlet upphörde och uppgifterna fördelades eller hamnade mellan olika instanser. Lösningen blev ett särskilt kyrkoråd för Lunds domkyrka, domkyrkorådet, vilket tillkom år 1695 framdrivet av domkyrkans stora behov av renovering. Om detta och mycket mer skriver Gudmundsson i kapitlet "Lunds domkapitels och domkyrkoråds historia 1658–1710". Anders Jarlert fortsätter med en detaljrik framställning av "Lunds domkapitels och domkyrkoråds historia 1711–1900-talets mitt". Hela den juridiska tanken om ett domkyrkoråd bygger på domkyrkan som ett självgående rättssubjekt skild från domkyrkoförsamlingen. Varken domkapitel eller församlingens beslutande organ fick formellt inflytande över domkyrkobyggnaden. Avslutningsvis diskuterar Erik Sidenvall i kapitlet "En anomali bevarad: Domkyrkorådet under behandling i utredningsarbete och kyrkomötesdiskussioner under 1900-talets senare hälft" de kyrkorättsliga och organisatoriska utredningar och debatter som ledde fram till domkyrkorådets fortlevnad efter Svenska kyrkans relationsförändring till staten år 2000.

Genom projektets forskning och publicering av dessa volymer har vi fått en mångfacetterad bild av Lunds domkapitel och domkyrkoråds historia av vilken det tydligt framgår hur viktigt samspelet med internationella skeenden och förändringar har varit för utveckling och förändring av dessa organ liksom samspelet med det omgivande samhället. Här framträder tydligt det som ofta glöms bort: att lundensisk kyrkohistoria är en självklar del av såväl den dansk-svenska kyrkohistorien som den europeiska.

*Jan-Olof Aggedal
Docent, Lund*

DOI: 10.51619/stk.v99i1.25078

Tomas Poletti Lundström. *Trons försvarare: Idéer om religion i svensk radikalnationalism 1988–2020*. Uppsala: Uppsala universitet. 2022. 230 s.

I sin avhandling tar sig Tomas Poletti Lundström an idéer om religion i den svenska radikalnationalismen. Avhandlingen inleds med frågan: "Men är han kristen *på riktigt?*", en fråga Poletti Lundström får av en medstudent efter att ha presenterat sin uppsats om en radikalnationalist som blivit katolik. Författaren beskriver hur frågan fortsatt gäcka honom genom åren, och avhandlingen kan ses som ett inlägg i debatten om hur relationen mellan religion och radikalnationalism bör förstås: Är den ett uttryck för en sammanflätning av politisk övertygelse och religiös tro eller en form av "kidnappning" av religion för politiska syften? Det Poletti Lundströms avhandling tydligt visar är att det historiska perspektivet behövs för att fullt ut förstå denna relation. Svaret på frågan återkommer jag till längre fram.

Avhandlingens centrala frågeställning handlar om hur föreställningar om religion förstås, används och förhandlas av de studerade aktörerna. Till sin hjälp tar författaren texter publicerade under tidsperioden 1988–2020 av tre centrala aktörer inom den radikalnationalistiska miljön: Sverigedemokraterna (SD), Nordiska motståndsrörelsen (NMR) och influencern The Golden One. I detta material konstaterar Poletti Lundström att "det verkar som om religion är allestädes närvarande och frånvarande på samma gång, ett viktigt – men undflyende – begrepp under ständig förhandling" (s. 11). Utifrån det beskrivs avhandlingens syfte som att bidra till kunskapen om det svenska radikalnationalistiska landskapets ideologiska kontinuitet och förändring, genom att besvara forskningsfrågan: Hur har religion förhandlats i svensk radikalnationalism och vad har denna förhandling inneburit för ideologisk kontinuitet och förändring?

Avgörande för den ställda frågan såväl som för bevarandet av densamma är det

inifrånperspektiv på religion som Poletti Lundström anlägger. Han formulerar det själv som att han ”*inte* [studerar] det som konventionellt ansetts vara religion” (s. 24), i stället önskar han analysera vilka fenomen som tilldelas epitetet religion och varför. Han säger sig vidare genomföra en morfologisk ideologianalys i vilken ideologier betraktas som en kamp att diskursivt definiera det offentliga politiska språket. Forskarens uppgift är att dechiffrera dessa betydelser i den ”utvidgade nutid” (s. 26) studien vill undersöka. Detta ligger för mig snubblande nära diskursanalysen, men här har Poletti Lundström valt en annan väg. Den metod han använder sig av är en kombination av korpuslingvistiskt orienterad textanalys, digital etnografi och närläsning av ett urval av texter. Utifrån hur studiens ambitioner formuleras kan jag inte låta bli att tro att en faktisk diskursanalys hade varit analysen än mer behjälplig.

Avhandlingen gör en insats för att röja väg genom den begreppsmässiga röra som följer med den miljö författaren kallar för det radikalnationalistiska landskapet. Det primära angreppssättet betecknas ”metodologisk inlevelse”, med ambitionen att förstå det studerade landskapet ”på dess egna villkor” (s. 47). I analys och diskussion synliggör Poletti Lundström hur begreppet religion hos de olika aktörerna rör sig över olika nivåer och ibland tilldelas motstridiga betydelser. Inifrånförståelsen av religionsbegreppet skapar förutsättningar att ta sig an denna komplexitet, men det finns samtidigt risk för en analytisk trubbighet när aktörernas egna definitioner används i stället för fördefinierade analysbegrepp. Det stora antalet begrepp som florerar gör också att det är lätt att förrira sig i begreppsdiskussionen snarare än att lägga fokus på avhandlingens viktiga samhällsbidrag.

Efter sedvanlig genomgång av teoretiska utgångspunkter, material, metod, tidigare forskning och etiska ställningstaganden som projektet krävt av sin författare kommer det första av avhandlingens tre analyskapitel,

baserat på texter i *Sverige-Kuriren*, sedermera *SD-Kuriren*. Genom analys av dessa visar Poletti Lundström bland annat hur begreppet religion är centralt i SD:s nationsdefinition. Nationens ”andra” diskuteras främst i termer av islam och muslimer, en tematik som förstärks under den studerade perioden med huvudargumentet att islam är icke-kompatibelt med och ett hot mot svenska värderingar. ”Vi” definieras i stället genom kristendom med ett särskilt fokus på Svenska kyrkan, vilken beskrivs som ”en naturlig del av den svenska folksjälén” (s. 105).

Hos NMR har religionsbegreppet en annan funktion. Här är nationalsocialismen överordnad och det är i relation till den som religion – i sina olika betydelser – diskuteras. Religion förstås som något privat, acceptabelt så länge det inte står i strid med nationalsocialismen. Den antijudiska rasismen är central och ”judendomen” porträtteras på motstridiga sätt – en destruktiv religion med anspråk på världsherravälde kontra en antireligiös konspiration maskerad som religion – beroende på vilken poäng som önskas betonas.

Slutligen har kroppsbyggaren och influencern The Golden One en stor digital följarskara på Instagram, med vilken han delar träningsråd och ideologiska ställningstaganden. Här vävs paganism och kristen estetik samman med populärkultur och ut-sagor kring kroppens disciplinering. I denna smältdegel av föreställningar blir begreppet ”tro” en central komponent i försvaret av den så kallade europeiska biokulturen, som i kulturkampen står emot det främmande i form av såväl feminism, liberalism och globalism som judendom och islam.

Inledningsvis utlovades svar på frågan om relationen mellan religion och radikalnationalism: Är det en ”kidnappning” som ägt rum? Nej, blir svaret, för är det ens möjligt, frågar sig Poletti Lundström retoriskt, att kidnappa något som man anser sig vara en del av? Att en SD-politiker utan svårigheter kan motivera sina politiska ställningstaganden med bibelcitat blir en logisk följd av ett

idéuniversum där det som betecknas som religiösa respektive politiska åsikter är sammanvävda med varandra. Denna diskussion gör också Poletti Lundströms avhandling till ett inlägg i diskussionen om huruvida det är möjligt eller önskvärt att dra en skarp gräns mellan religion och politik. I min läsning styrker avhandlingen min egen position, att denna uppdelning är såväl konstruerad som problematisk.

Det resultat jag menar bidrar mest till att öka förståelsen för den politiska situation som just nu utspelar sig framför våra ögon är hur religionsbegreppet hos SD förflyttat sig från periferin till ideologins mitt. Att islamisering, ett begrepp som SD enligt Poletti Lundströms analys bidragit till att etablera också i en internationell kontext, har blivit inlemmat i den svenska vardagsterminologin och används flitigt i dagens politiska diskussion illustrerar hur radikalnationalistiska idéer om religion färdats in i den bredare samhällsdebatten. Denna insikt menar jag är avhandlingens viktigaste, och uppmanar oss att vara uppmärksamma på andra liknande förflyttningar som bidrar till att spä på problematiska föreställningar om samhällets "andra".

Linnea Jensdotter
TD, Lund

DOI: 10.51619/stk.v99i1.25079

Elayne Oliphant. *The Privilege of Being Banal: Art, Secularism, and Catholicism in Paris*. Chicago: University of Chicago Press. 2021. 276 s.

Elayne Oliphants bok är resultatet av två års intensivt fältarbete och erbjuder en sällsynt kombination av en detaljerad, småskalig fallstudie och potentiellt mycket generaliserbara resultat. Genom att använda etnografiska metoder för att studera verksamheten vid Collège des Bernardins i Paris under två år sedan öppnandet, mellan 2008 och 2010, erbjuder Oliphant en insiktsfull studie av de dolda privilegierna för en historiskt etablerad

majoritetsreligion, till och med i de länder som anses vara exemplariska för sin strikta åtskillnad mellan stat och kyrka.

Boken består av sex kapitel som är uppdelade i tre delar och åtföljs av en inledning och en epilög. Varje del diskuterar var sin aspekt av romersk-katolska privilegier: kuratering (del 1), förmedling (del 2) och reproduktion (del 3). Varje kapitel går på den hårfina linjen mellan insikterna från fältarbetet och de fyra utställningar som erbjöds under Oliphants tid vid Collège des Bernardins, även engagemanget i bredare vetenskap och teoretiska antaganden. I boken diskuteras ett antal teoretiska frågor, från distinktionen mellan "religion" och "kultur", genom frågor om sekularismens protestantiska eller romersk-katolska ursprung, en studie av den religiösa arkitekturens och materialitetens agerande, till frågor om religiös pluralism i den offentliga sfären och de därmed sammanhängande ojämligheterna.

Bokens kärna är den titulära "banaliteten", ett begrepp som Oliphant lånat från Charlie Hebδος framlidne redaktör Stéphane Charbonnier (1967–2015). Han förklarade den kontinuerliga publiceringen av satiriska bilder av profeten Muhammed som oroade många muslimer och konstaterade att de måste fortsätta tills islam har gjorts lika banal som katolicismen. Som Oliphant påpekar använde Charbonnier termen "banal" på ett nedvärderande sätt, som ett tecken på svaghet, men också som en förnuftig anpassning till moderniteten. Men i enlighet med Hannah Arendts (1906–1975) användning av termen hävdar Oliphant att "banalitet" är ett tecken på privilegier. Det gör det möjligt för metoder och symboler från grupper som betraktas som "banala" att presentera sig själva som självklart oproblematiske när analoga metoder och symboler från grupper som inte har detta privilegium betraktas på ett mycket kritiskt sätt närhelst de manifesteras.

Oliphant anser att katolicismen har ett sådant privilegium av banalitet i Frankrike. Offentliga manifestationer av romersk-katolska